

Průbojný optimismus moderního člověka je syntetizován žurnalismem.

Denně za plachtou žurnálů, nadmutou větrem posledních událostí, plujeme od pobřeží k pobřeží. Historie 24 hodin je jediná, kterou čteme — i ta je někdy „historickou“, vždyť za den svráští či usměje se tvář světa tolikrát, že žurnál nestačí vše zaznamenat. Rychlé životní tempo odhání od hromad knih. Život je krátký a rozmanitý jak vnitřek bazaru, romány dlouhé a nudné. Denní skutečnosti rozvířené od točny k točně neomezují se na stránky knih a pózy „hrdinů“. Žurnál jedine zrcadlí mnohotvárnost a poetičnost událostí, ohromuje, udivuje, sbratřuje. Zíráme oknem kavárny jen úsek ulice, a přece jsme všude. Zmenšuje svět, dá žurnál defilovat před námi tak dobře demonstrantům z Berlína jako koloně cirkusových vozů. Je všudepřítomný, je kondenzovanou dramatičností světa od vulkanického otřesu na Sicílii až po výkřik diváka před ringem v New Yorku. Rezonuje rychlý tep velkoměstských artérií i krok osmdesátiletého Anatola France. Je poezií nejskutečnější — neboť je zrcadlem života.

Wildeovo knižní kritérium přesunujeme na žurnalismus řkouce: Jsou noviny buď dobře psané, nebo špatně psané. A dodáváme: Je tisk buržoazní a proletářský a chtějící nechtějící přiznáme prvému daleko větší dávku dobré žurnalistické práce než druhému. Uvědomujte si jeho přednosti, vystihu-

jeme též chyby. Užaslí krásou světa, počítáme jeho choroby. Milujeme americký mrakodrap, ale nenávidíme amerického buržou stejně jako našeho. Bojujeme proti ideologii měšťáckého tisku, ale chválíme jeho informovanost, pohotovost, vtipnost atd. Přelétáme jeho úvodníky a národohospodářské rubriky (kurs franku nás zajímá jen potud, pokud ulehčuje naši cestu do Paříže), ale čteme různé zprávy, sport, kino, inzeráty atd. Duch akcionářů vstupuje do úvodníkaře, ale sem již nesahá. Politická meteorologie kapitalistického tisku nám nekáží dobrého počasí s východním větrem. Armáda sedmi velmocí manévruje po celé zeměkouli. Tiskové kanceláře (Havas, Reuter, Wolff) udržovaly svými zprávami pozice i tam, kde nebylo již střeliva. Reportér vyslaný svým žurnálem do neznámých krajů může svými telegramy učinit romantickými tisíce čtenářů, jako telegramy Wildeovy činily romantickými poslíčky. Jediným soupeřem tisku je kino s obrazy vášní, smíchu, bojů a rekordů. Chcete-li, aby socialistický žurnál měl milión čtenářů, učinite jej filmem. Ano — člověk uprostřed světa, ale s moderním žurnálem v ruce, jinak zakrní a zbolestní, vida jen smutnou tvář přes okraj tkalcovského stavu či psacího stolu. Dav volajících po revoluci zdvojnásobí svou aktivitu, vida i druhou tvář hlavy Janusovy. Toho nejsou si vědomi redaktoři socialistických deníků, jejich mentalita zvládne snad událost hodinu od redakčního stolku, a to ještě ne každou; ale nestačí tam, kde je položeno moře. Rychle postřehnout, zhodnotit, stručně a jasně určit význam jsou ctnosti, jimiž neoplývají žurnalisté proletářského tisku. Dělník, přečta ze zvyku či z povinnosti list, zasakuje nad tučnými literami, jež vykřikují poslední zlodějinu ve státě, a pročet ostatní listy řekne: „Nic v tom není,“ a bude mít pravdu. Nejúčinnější místo komunistického deníku je bílé s tučným: Konfiskováno. Není tomu tak všude. Francouzský dělnický tisk (l'Humanité) má úroveň světového tisku a statisícové obce čtenářské. Tajemství? Ne! Zná psychologii čtenářstva a umí je uspokojit po každé stránce. A přináší-li na první stránce sportovní fotografii, neznamená to, že plní hůře své

třídní poslání než deník, který od úvodníku až k soudní sni je azylem vzdechů, obrazů sociální bídy, vzlyků básníků, kteří glorifikují bídu, snad z vděku, že bez ní neměli by motivů, stále zachmuřený, nevtipný, pravý opak čtoucího kolektiva, které vychází z kina, cirku, tancovačky rozesmáté, vtipné a břitké.

List dělníka musí hřmít kulometem, ale též otřásat se smíchem, zařezávat karikaturou a ironií; neboť ne každý je hoden nenávisť a ironie nás učí posmívat se tam, kde naše slabost by snad nenáviděla. Rozesmát člověka je nejkřesťanštějším skutkem, praví Chesterton. Rozesmát chudého je ještě více! Vtip zabíjí — ale tisícáté prokletí nudí. Přezvykování opotřebovaného světového názoru je výsadou DOBRÉHO TISKU, ale nesmí mít místo v dělnickém žurnále. Zdá se, že terminologie proletářského tisku je toliko terminologií měšťáckých žurnálů, přetřenou na rudo. Jinak promlouvá dav, jiné je zoufalé proklínání zástupů a rezonance výkřiku, prodouc redaktorem, ztratí svou ostrost a stane se frází. Marinetti v aeru poznal neudržitelnost mluvnické syntaxe; kéž by dělníkův list, z výše hledě na sebe, poznal dutost frází. U kolébky proletáře stojí kletba — pak přichází nebezpečný smích. — Jednoduchá pravda, dosud nepochopená. Slovo nechť je projektilem, ale nezapomínejme na bláznovskou rolničku a chcete-li, nechť v básni je něžné jako konvalinka. Beztak je báseň krajkou na cáru dne. Povídavost, rozvážlivost, obezřetnost, opatrnost jsou základními znaky špatné žurnalistiky. Chodíme pomalu, proto naše láska k aeru, k autu. Jak nesvé je auto jedoucí zvolna, jak nesnesitelných je sto řádků, kde stačilo by deset. Zkratka, nápověd, obraz, heslo, k nim se utíkáme. Uměním přivodit za vteřinu změnu žije moderní žurnalismus. Nově založený žurnál měl by obecnstvu předvádět své redaktory a reportéry jako Poirét své manekýnky. Hlasováním zjistilo by se, zda řeč pana X byla modernější než pana Y, či zda ironie pana A překonala jízlivost pana B, či smích pana C byl nebezpečnější a bláznivější než satirický pan D. Vždyť závisí-li dosud žurnál na několika lidech, je

potřebno, je nevyhnutelno, aby byli tací, aby každý záchvěv naší zvědavosti byl jim známý a vlastní. Příští noviny budou jistě psány obyvateli celého města, ba celého světa. Rádiem sdělí soudruh č. 1 nejnovější vtip, jako druhý svůj nápad o zjednodušení distribuce atd. Tehda bude žurnalismus jistě dokonalý. Moderní reportér má nahradit zatím neuskutečnitelné. A jistěže bude Donem Quijotem našeho věku, tj. typem objektivním, entuziastou, šaškem, hrdinou, sportsmanem, zkrátka přebohat ctnostmi, jež máme, nebo jichž přejeme si mít. Musí umět dnes interviewovat ministerského předsedu jako zítra být mezi Senusii v Africe či v zákopech, nosit frak na banketu zrovna tak jako tlumok a trampské škorňe, jezdit autem a dělat stokilometrové pochody, chladnokrevný, vzdělaný, úskočný, ukrutně vážný a zas duchaplný a bláznivý, smějící se filosof. Duchaplnost a bláznovství byly kdysi totožnými, je čas totožnost oživit. Dnes hladí dítě a z jeho strachu a přítulnosti zítra dá čtenáři zprávu o vraždě, touž rukou rozbije čelist, sbíraje v apačském baru materiál pro fejeton: Romantika moderního lupiče. Jeho láska k novotě, objevitelská vášeň musí ho spalovat. Není hodiny klidu, není chvíle bez nápadu. Dav je netrpělivý, rotačka netrpělivější. Senzace a ještě senzace! Nikdy jí nebude dosti. Pro prázdné místo v žurnále dá umřít básníku či perskému princí, nechá v Britském muzeu z dinosaurů vejec vytlátnout obludy ničící Londýn. Ivana Golla nechá zapálit Paříž a napíše o jeho vztahu k Neronovi, to vše, aby zítra přinesl fotografii básníka usměvavého, prince na návštěvě v Paříži, zprávu o stabilitě libry atd. Nebudeme mluvit o neserióznosti, to přenecháme otylým komerčním radům a „veličinám“. Budeme mít ještě raději básníka a předplatíme si na rok žurnál. Panem et circenses! Myslíte, že je to zaniklé volání? Není-li nám přáno zřít revoluce všude, kde se dějí, toreadory, filmové hvězdy, hřiště, katastrofy atd., nechť překvapuje nás denně žurnál poezií svých lokálek, fotografiemi, posledními zprávami. Reportér bez fotoaparátu je anachronismem. Žurnál bez fotografií — nemůže být dokonalý, naše představy vývojka zkonkrétní a zživotní. Mezi

řádky žurnálu před zraky naší fantazie dá procházet filmovému pásmu Gaumontova týdne. Vědomí moderního člověka chce být univerzálně informováno a žurnál je trestí doby, která tuto touhu sytí. Úspěch žurnálu je podmíněn též typografií. Šablonovitost většiny novin odpuzuje. Znechucují nás rozplizlé a nevýrazné typy. Stránka má mít svou ekonomii: poslední inzerát budiž typografickým výpadem na nevyšímavost čtenářovu, jako jeho záhlaví útokem na kolemjdoucího. Angloamerický žurnalismus je počátkem. Pro úsměvnou tvář vítězů cambridgeských zapomínáme na strašící prince z Walesu. Obrazová řeč přítomnosti je emotivnější slov; cudná krása technické čistoty, dokumentární fotografie jedinečné lyričnosti, rádia, telegramy, to vše kultivuje naši senzibilitu zrovna jako moderní poezie, jíž je žurnalismus tolik blízký. Múzy prchly z Olympu. Kalliope s fotoaparátem prochází velkoměsty. Davy jsou vděčné a vždy ochotné tleskat a múzy žijí také potleskem...

O čem by se psaly básně, nebýt žurnalismu a fotografie? Nebe a hvězdy brakovaly generace, city a citečky vyjedeny, a co je to vše proti poezii objektivu a telegramu reportéra! Básník nevráží dnes hlavu do kosmu, neboť ho nezajímá, a zvedá-li oči ku hvězdám, zří jistě jen záři reflektoru. Žurnál a fotografie svlékly krásu k nepoznání obalenou předchozími generacemi. Obal studené klasičnosti i nevyhnutelný přikrov podbříšku stržen a dlouhým, nuceným postojem zdřevěnělá krása vymrštila pojednou nohy do výše, ztřeštila se. Akademici zkroutili překvapením své krhavé oči, impotentní básníci vykrekli nad touto profanací a krása není k utišení, tančí a obecnstvo tleská. Ve století železných múz umírají denně pravdy, ale žije smích.

V kapitalistické společnosti je tisk dosud prostředkem stran a určitých finančních skupin, avšak přesto je nástrojem civilizace, a to nejdůležitějším. Věříme, že v roce 2000 na každém stole bude žurnál, v němž bude vše, a tehdy bude čas spálit knihovny. Přečtený dáme jej dítěti k nemenší radosti, neboť pohádky, které jsme my čítávali, zešediví, zůstane jim krása

babiček, na které se usmíváme, ale s nimiž si již nerozumíme, a svět bude jedinou pohádkou, v níž princem nejstatečnějším bude sprinter strhávající cílovou pásku, princeznou filmová hvězda, kouzelnou říší sál strojovny s dynamy, a mrakodrap uchvátí dítě více než křišťálový zámek, otáčející se na kuří noze. A pak snad i žurnál zanikne, neboť ráno ke kávě promítnou se lidem obrazy událostí posledních hodin a radiofon podá vysvětlení. Buď pozdravena, poslední masko klauna z Médrana, spočítejmež, o kolik poschodí vzrostl mrakodrap. V té době, nebude-li umění mrtvo, bude umírat a nikdo nad ním nezapláče. Vždyť večer všichni milenci napíšou nejkrásnější báseň.

(Pásmo 1, č. 3, str. 5, září 1924)